

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในจังหวัดเชียงใหม่

Guidelines to Develop Technology for Agro-Tourism Education in
Chiang Mai

สุวินัย น่วมเจริญ

Suwinai Nuamcharoen

ภาควิชาเทคนิคการศึกษา คณะครุศาสตร์

Department of Technical Education, Faculty of Education

Email suwinai_nua@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทาง การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพและสนับสนุนด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ข้อมูลปฐมภูมิล รวบรวมจากกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 5 ชุมชน ที่สมัครใจในการร่วมเวที เสวนาปฏิบัติการ กระบวนการ SWOT และการ Focus Group เป็นกลวิธีในการ ค้นหาริบทและศักยภาพ ของการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนและนำไปสู่ แนวทางการแก้ไขปัญหาของการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิง เกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อาศัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของ การศึกษาเรียนรู้ ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ ดำเนินงานอย่างมีศักยภาพ โดยเฉพาะการบริหารจัดการองค์กรและการบริหาร จัดการด้านการผลิตและการบริหาร แต่ศักยภาพที่ทำได้ต่ำมากคือ การบริหาร จัดการด้านการเงิน พิจารณาจากกำไรสุทธิที่ขาดทุน ถึงปีละ 58,830 บาท ทั้งนี้ เป็นผลมาจากความไม่มีศักยภาพของประชาสัมพันธ์ และการผลิตสื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาที่มีต้นทุนที่สูงมาก

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อสารสนเทศเพื่อการศึกษา ร่วมกับชุมชนในการผลิตสื่อการศึกษาในรูปแบบวีดิทัศน์ ได้ถึง 5 ชุมชน จนเกิดนวัตกรรมสื่อเทคโนโลยีที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract:

This research aims to study guidelines to develop the technology for agro-tourism education in Chiang Mai. It is the qualitative research and support by quantitative analysis. Primary data was collected from 5 groups of communities who were willing to join with this project. SWOT analysis and focus group were used to study contexts and their potentiality for doing business which leads to the ways to solve the problems of their operation. Two kinds of agro-tourism of depending on local wisdom and field trip study were found. These community groups had potentiality in organizational, production and server management, but least potentiality in financial management. The business was lot 58,830 baht a year because of high cost media production. Therefore, educational technology video production by their own communities was suggested via the participatory research process.

Keyword: Educational Technology, Agro-Tourism Education

บทนำ

สภาพพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ เต็มไปด้วยเทือกเขาอันเป็นภูมิประเทศที่สวยงามประกอบกับที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ ซึ่งทุกปีในช่วงฤดูหนาวจะมีความกดอากาศสูงแผ่มาปกคลุม ทำให้จังหวัดเชียงใหม่มีอากาศหนาวเย็นสบาย จึงมีผู้ต้องการมาพักอาศัยและท่องเที่ยวในฤดูหนาวเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการมีการสร้างบ้านพักตากอากาศ หรือรีสอร์ทต่าง ๆ

กิจการอสังหาริมทรัพย์เติบโตขึ้นและส่งผลให้พื้นที่การเกษตรกรรมในเมืองลดลง จนต้องขยายที่ทำกินไปในเขตภูเขา บุกรุกเข้าไปในเขตป่าไม้ จนเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมบริการอื่น ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร รวมถึงงานหัตถกรรมที่เคยเป็นเพียงอุตสาหกรรมในครัวเรือน ก็ขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ด้วย เช่น การแกะสลัก การจัดทำเครื่องปั้นดินเผา จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก สภาพปัจจุบัน มีการริเริ่มที่จะซื้อหาวัตถุดิบจากจังหวัดอื่น ๆ รอบข้างมากขึ้น แม้กระนั้นก็ตาม เชียงใหม่ ยังอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งภูเขาสูง ป่าไม้ และสายน้ำ จังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นดินแดนประหนึ่งเมืองในฝันที่เล่าขานกันถึงวัฒนธรรมอันดีงามของผู้คน มีจิตใจโอบอ้อมอารี บ้านเมืองมีความสงบร่มเย็น อากาศสดชื่นและงดงามด้วยทิวทัศน์ทางธรรมชาติ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่นำวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนจนถึงการประกอบอาชีพของเกษตรกร ภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาผสมผสาน ด้วยระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ของชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ ของเกษตรกร เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดภูมิปัญญาและเทคโนโลยีการเกษตร แก่ นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไป อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจมีโอกาสใกล้ชิดสัมผัสธรรมชาติและ ความเชี่ยวชาญของพรรณไม้ความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทยที่ได้รับการกล่าวขานถึงในฐานะแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก (Kitchen of the World) นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังเรียนรู้กระบวนการ การผลิตทางการเกษตร ที่กว่าจะมาเป็นผลผลิตสดใหม่ รสชาติยอดเยี่ยมให้ได้ลิ้มลอง ได้สนุกสนานกับการทดลองหัดทำด้วยตนเอง โดยอาศัยเทคโนโลยี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการทำงานด้านการศึกษา เข้ามาใช้ ในฐานะเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานสารสนเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ทักษิณา สนวนานนท์, 2530) ขณะเดียวกันเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแหล่งเรียนรู้ เช่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของข้อมูลข่าวสาร การเรียนการ

สอน โดยส่วนของเทคโนโลยีที่นำมาใช้เพื่อการเกษตรในการจัดระบบการผลิต การรวบรวมข้อมูล เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิต การเผยแพร่ความรู้ด้านการทำการเกษตร กิจกรรมและวิธีการอื่น ๆ ของเกษตรกรในการทำการเกษตร วัฒนธรรม ประเพณี และการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เกิดรายได้แก่ชุมชนและเกษตรกร (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2553)

เนื่องด้วยการให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งมีปรัชญาและวิสัยทัศน์ในการให้บริการแก่ท้องถิ่นในด้านการบริการวิชาการจึงเกิดความร่วมมือกับองค์กรของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง (แม่ฮ่องสอน) ซึ่งในปี พ.ศ.2551 – 2553 ที่ผ่านมา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ทำความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบล ในการร่วมมือกับนักวิจัยและนักวิจัยท้องถิ่น ทำการพัฒนาศรชุกิจและสังคมของท้องถิ่น ก่อให้เกิดแนวทางความร่วมมือทางวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งคณะทำงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำความร่วมมือกับ อปท. ในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 – 2553 มากถึง 120 ตำบล (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2555) ทำให้นักวิจัยเห็นควรดำเนินการวิจัยภายใต้ชุดโครงการเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่” ในโครงการที่มีชื่อว่า “การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษากในการวิจัยนี้ หมายถึง การนำเทคโนโลยีด้านต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษากการสอนเรียนรู้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ อันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์และผลผลิตของงานวิจัยที่เห็นถึงข้อสรุปของการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในเชิงประจักษ์ ก่อให้เกิดผลการวิจัยที่สามารถนำไปกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานภาครัฐระดับกระทรวง กรม และท้องถิ่นหน่วยงานเอกชนและประชาชนผ่านกระบวนการวิจัย

แบบมีส่วนร่วมที่เสริมสร้างศักยภาพแก่ภาคีทางการท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานความรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัยหรือระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่าง ๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ อาศัยแบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling) และคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการโดยใช้แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 5 ชุมชน ได้แก่

- 1) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแม่ใจ บ้านดินโสมสเดย์ ตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่ฮวย จังหวัดเชียงใหม่
- 3) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- 4) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านสันกอกเกิด ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- 5) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

2. ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

2.1 ข้อมูลเชิงปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถาม และสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย ผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผลการประเมินการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.3 ชนิดเครื่องมือประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

- 1) แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ
- 2) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ
- 3) แบบฟอร์มรวบรวมข้อมูลปัจจัยนำเข้า
- 4) แบบฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของกระบวนการ
- 5) แบบฟอร์มการประเมิน Focus Group ของกลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน

- 6) แบบฟอร์มวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน

7) แบบฟอร์มศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

3. การวิเคราะห์และประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะวิเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น (ตลอดจนการจัดทำแผนธุรกิจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ เกิดจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีภูมิประเทศอันสวยงามประกอบไปด้วยภูเขาใหญ่ น้อย สลับซับซ้อนและโอบล้อมตัวเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนป่าเขา แม่น้ำ ลำธาร ที่อุดมสมบูรณ์รวมถึงอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว จึงเป็นจังหวัดที่มีผู้คนกล่าวขวัญและหวังที่จะได้มีโอกาสมาเยือน และจากสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม ผนวกกับการมีทุนทางทรัพยากรที่ อุดมสมบูรณ์ดังกล่าว ได้ทำให้จังหวัดเชียงใหม่ มีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย โดยหนึ่งในกิจกรรมของการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความนิยมและความนิยมจากนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยี่ยมชม การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ได้จากกรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนก 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตร ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสและเพลิดเพลินกับวิถีชีวิตและวิถีการทำนา ทำสวน ทำไร่ของคนไทยสมัยดั้งเดิม เช่น การทำนา การปลูกข้าว การเลี้ยงหมูหลุม การเลี้ยงกบ การเพาะเห็ด การปลูกข้าว การปลูกพืชผักสวนครัว โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีแบบธรรมชาติ และประเภทที่ 2 คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของการศึกษา เป็นโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ ทดลองทำการเกษตรในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงที่มีอยู่กระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ โดยที่ชุมชนเหล่านี้จะเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการทำการเกษตร หลักที่สำคัญคือ การทำนา การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ นักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมชุมชน การท่องเที่ยวแห่งนี้สามารถที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีการปลูกข้าว การทำนา การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ การเพาะเห็ด เรียนรู้สรรพคุณและคุณประโยชน์ของเห็ดแต่ละชนิด เป็นต้น และในส่วนของการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ศักยภาพการบริหารจัดการด้านองค์กร พบว่ามีจุดแข็งคือ สมาชิกของชุมชนมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำงาน ส่วนจุดอ่อนคือการจัดโครงสร้างขององค์กร และการแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการยังไม่มี ความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาการจัดการคนอย่างไม่เหมาะสม อีกทั้งยังมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ไม่ใช้หลักความรู้ ความสามารถของตนเป็นหลัก แต่ใช้ความคุ้นเคยเป็นสำคัญ

2. ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตและการบริการ พบว่า มีจุดแข็งคือ ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความรู้พื้นฐานทางด้านเกษตรเป็นอย่างดี ซึ่งสามารถใช้เป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อเข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตผลทางการเกษตรของชุมชนบุคลากรขาดความรู้และทักษะในการอธิบายหรือนำเสนอข้อมูลการเกษตรที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้กลุ่มยังขาดความรู้ในการจัดรูปแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และที่สำคัญคือขาดความรู้ทางด้าน การจัดทำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษเผยแพร่การให้ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยว

3. ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงิน พบว่า มีจุดอ่อน คือ ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะชุมชนที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นมาใหม่ยังไม่เข้าใจและขาดความรู้ในการปฏิบัติตามธรรมเนียมการท่องเที่ยวชุมชน และชุมชนขาดความรู้ทางด้านการวางแผนการใช้เงินของชุมชน ทำให้บางครั้งเกิดปัญหาใช้เงินทุนไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ พิจารณาได้จากผลกำไรของโครงการท่องเที่ยวที่ขาดทุนสุทธิถึงปีละ 58,830 บาท สอดคล้องกับอุปสรรคของกลุ่มคือ หน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสนใจที่จะให้ข้อมูลหรือคำแนะนำช่วยเหลือในการผลักดันการดำเนินงานของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ปรากฏเป็นรูปธรรม

ในส่วนของการวิเคราะห์ศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ นั้นพบว่า ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการประกอบอาชีพพื้นฐานทางด้านเกษตรกรรมเป็นปกติ และมีกิจกรรมทางด้านการเกษตรมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเยี่ยมชมการทำงานการผลิตได้โดยตลอด ส่วนจุดอ่อน คือ ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังขาดความรู้และวิธีการในการเชื่อมโยงสินค้าและบริการ

ทางการเกษตรให้เป็นการท่องเที่ยว สมาชิกของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขาดความร่วมมือในการที่จะขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นในด้านการทำการเกษตร แม้แต่ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงความสามารถในการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับอุปสรรคของกลุ่มคือ หน่วยงานภาครัฐยังเพิกเฉยและไม่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และขาดการสนับสนุนเท่าที่ควรหรือมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

จากบริบทและศักยภาพของกลุ่มที่วิเคราะห์เห็นได้ว่า ด้วยศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่หากจะพัฒนาต่อไปให้เกิดความยั่งยืนแล้ว กลุ่มท่องเที่ยวต้องแก้ไขจุดอ่อนและพัฒนาจุดแข็งและโอกาสที่ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะความรู้ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้าน การท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าถึงลูกค้า ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างทั่วถึง จึงจะทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวสำหรับการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้กับบุคคลที่สนใจ อันจะก่อให้เกิดนวัตกรรมและความรู้ควบคู่กับการศึกษาด้านการเกษตรเชิงท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ได้ถึง 5 ชุมชน ได้แก่ 1) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแม่ใจ บ้านดินโฮมสเตย์ ตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ 3) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 4) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านสันกอกเกิด ตำบลบ้านกลาง อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และ 5) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สามารถนำเอาเทคโนโลยีซึ่งเป็นนวัตกรรมดังกล่าวไปใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นการแก้ไข

ปัญหาของการดำเนินงานอีกทั้งหากบูรณาการทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวแล้วก็จะเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ประเภทคือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของการศึกษาการเรียนรู้ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง คณะเทคโนโลยีการเกษตร (2553) และการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร (2554) ซึ่งการวิจัยโดยส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น ทั้งนี้การวิจัยยังพบว่า กลุ่มท่องเที่ยวได้ดำเนินงานอย่างมีศักยภาพโดยเฉพาะการบริการจัดการองค์กรและการบริหารจัดการด้านการผลิตและการบริการ แต่ศักยภาพที่ทำให้ต่ำมากคือ การบริหารจัดการด้านการเงิน พิจารณาจากกำไรสุทธิที่ขาดทุนถึงปีละ 58,830 บาท ทั้งนี้เป็นผลมาจากความไม่มีศักยภาพของการประชาสัมพันธ์และการผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีต้นทุนที่สูงมาก โดยการศึกษาของวีระศักดิ์ สมยานะ (2556) ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดการใช้สื่อแบบประสมของ ปทีป เมธาคูณวุฒิ (2544) และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของพัฒน์นรี เขียวกิตต์ธนา (2548) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในรูปแบบเกษตรให้มากขึ้น การวิจัยนี้จึงได้ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อสารสนเทศเพื่อการศึกษาร่วมกับชุมชนในการผลิตสื่อการศึกษาในรูปแบบวีดิทัศน์ได้ถึง 5 ชุมชน จนเกิดนวัตกรรมสื่อเทคโนโลยีที่เป็นรูปธรรม ใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้ด้วยชุมชนของตนเอง สามารถลดต้นทุนการประชาสัมพันธ์และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานมากขึ้น และหากมีการบูรณาการในโครงการนี้ร่วมกับองค์กรชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนในระยะต่อไป ซึ่งการศึกษาระยะต่อไปจะเน้นการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนและองค์กรชุมชนให้มากขึ้น ให้เกิดผลลัพธ์ของการวิจัยที่เป็นมาตรการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. สืบค้นจาก
<http://chumphontrip.com/what-is-an-agro-tourism.html>.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). *แผนแม่บทวาระแห่งชาติเพื่อการ
ท่องเที่ยวของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
ทักษิณา สนวนานนท์. (2530). *คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: องค์การคำ
ของครูสภา.

ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2544). *เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร
สถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

พัฒน์นรี เขียวกิตต์ธนา. (2548). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา
ตำบล บางรักน้อย จังหวัดนนทบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
วีระศักดิ์ สมยานะ. (2555). *การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว
โดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ (วช.).

วีระศักดิ์ สมยานะ. (2556). *การวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบการพัฒนาด้าน
เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.

คณะเทคโนโลยีการเกษตร. (2553). *การท่องเที่ยวเชิงเกษตร*.
กรุงเทพฯ: สถาบัน.